

Realisatie Herinneringscentrum Oranjehotel vrijwel zeker

Door Onno Sinke

Het Herinneringscentrum Oranjehotel heeft voldoende geld binnen om het grootste deel van de plannen uit te voeren. De ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst met het Rijksvastgoedbedrijf en de Dienst Justitiële Inrichtingen begin april was het startsein voor de renovatie van het beruchte Scheveningse cellencomplex uit de Tweede Wereldoorlog. In 2018 moet het herinneringscentrum gereed zijn

Erik Hazelhoff Roelfzema, de Soldaat van Oranje, zat er gevangen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ruurd Cleveringa, de Leidse hoogleraar rechten, ook, evenals Stuuf Wiardi Beckman en ruim 25.000 andere Nederlandse verzetsdeelnemers. Geen wonder dat de gevangenis al snel bekend stond onder de geuzennaam 'Oranjehotel'. Duizenden van deze gevangenen belandden later in kampen in Nederland en Duitsland. Meer dan tweehonderd terdoodveroordeelden brachten er hun laatste uren door voordat ze door het poortje in de gevangenis muur naar de Waalsdorpervlakte werden gebracht voor hun executie.

Een anonieme gevangene uit cel 528, tegenover de dodencellen, schreef achteraf

wat er gebeurde wanneer men midden in de nacht hoorde dat een medegevangene uit een van die cellen werd meegenomen door de Duitsers. 'Slapen deden we dan niet meer. Om half 7 vroegen we dan aan de overburen (wij konden dan goed met hen praten, dat deden we door de ruit boven de deur) wie er weggebracht was. Wij gaven dat door aan onze burens en ook zij gaven dit verder door. Afspraak na de koffie van 8 uur een fluitsein, daarna 2 minuten stilte. Dat was een ontroerend moment in de cel, je dacht aan die Vaderlander die gevallen was. Je hoorde niets dan in de verte het geschreeuw van de mof. Zij die het Oranjehotel kennen, weten wel dat het altijd roerig is in een gevangenis.'

Na de oorlog

Direct na de bevrijding werd de gevangenis weer in gebruik genomen door de Nederlandse autoriteiten. Het poortje en één van de dodencellen, Doodencel 601, werden in de originele staat bewaard als herinnering aan wat zich hier tijdens de Duitse bezetting had afgespeeld. Lang waren deze laatste overblijfselen van het originele Oranjehotel alleen toegankelijk tijdens de jaarlijkse herdenking en bij bijzondere gelegenheden. Met het ministerie van Veiligheid en Justitie en het Rijksvastgoedbedrijf is nu een ontwerp gemaakt om de gevangenis muur aan te passen zodat het Herinneringscentrum buiten de beveiligingsring valt.

Doodencel 601

Oranjehotel inscriptie

De kern van het monument zal bestaan uit een deel van de zeven gangen met cellen uit de Scheveningse barakken. In de ruimte daarvoor komt een herdenkingsruimte. Hier werden de gevangenen naar het poortje in de muur geleid voor hun executie of deportatie. Daarnaast zal er een informatiecentrum komen om de geschiedenis en de actuele betekenis van het Oranjehotel en de Tweede Wereldoorlog uit te lichten. Die actuele betekenis is er zeker volgens Jielt Sietsma, vicevoorzitter van Stichting Oranjehotel.

Oranjehotel als waarschuwing voor het heden

‘Het Oranjehotel maakt duidelijk hoe belangrijk een goede rechtspraak is en laat zien hoe de maatschappij ontwricht raakt als de rechtstaat niet goed functioneert’, zegt hij. ‘Het Oranjehotel was een Huis van Bewaring. Mensen zaten hier niet hun straf uit, maar wachtten tot ze werden voorgeleid voor een genazificeerde rechtbank. Een groot aantal mensen werd veel te zwaar bestraft voor allerlei kleine vergrijpen. Soms kon je voor iets kleins wel vijf jaar krijgen. Of gevangenen werden in Schutzhaft genomen: het zonder vorm van proces vastzetten van mensen waarvan de Duitsers vermoedden dat ze mogelijk anti-Duits waren.’

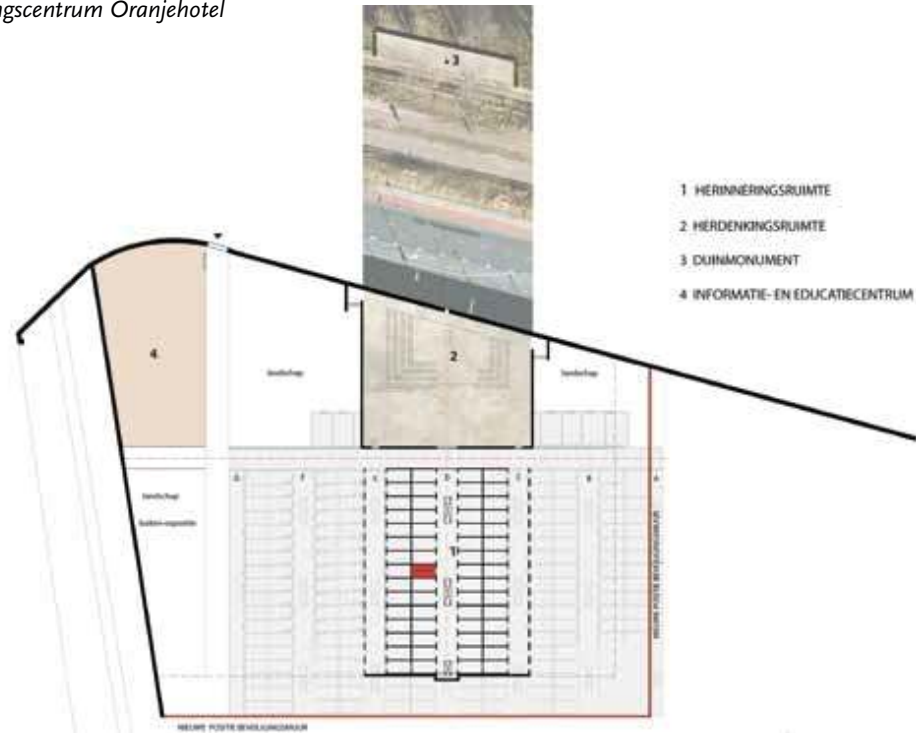
Om de verbintenis met het heden te benadrukken, zullen tentoonstellingen en educatieve programma's worden ontwikkeld in samenwerking met Pro Demos en Humanity House. Er zijn nog geen gesprekken gaande met de internationale tribunalen, maar Sietsma kan zich voorstellen dat het Vredespaleis en het Internationaal Strafhof benaderd worden als partners. Het Internationaal Strafhof ligt immers om de hoek, op de route van het Oranjehotel naar het monument voor de gefusilleerden op de Waalsdorpervlakte. Met het Museon en het Haags Historisch Museum zijn de contacten al innig: niet alleen op het terrein van educatieve en museale program-

ma's zal worden samengewerkt, maar ook op het gebied van de ondersteunende diensten. Vertegenwoordigers van het Museon en het Haags Historisch Museum hebben zelfs zitting in het bestuur van Stichting Oranjehotel die het Herinneringscentrum zal exploiteren.

Nog niet alle financiën zijn rond. Van de benodigde 7,5 miljoen euro is nu 90% binnen. Voor het resterende bedrag van ongeveer 500.000 euro lopen nog fondsaanvragen. 'Maar', verzekert Jilt Sietsma, 'als dit bedrag niet wordt binnengehaald, betekent dit alleen dat er geen geld is voor sommige aanvullende plannen. Niet elk detail kan dan worden uitgevoerd.' Het betekent volgens Sietsma bijvoorbeeld dat een kleiner deel van de zeven gangen met 500 cellen in de originele staat kan worden teruggebracht.

De geplande opening in 2018 valt samen met het Jaar van het Verzet. Vanaf 2017 zal namelijk elk jaar een thema centraal staan uit de Tweede Wereldoorlog. Het is een van de ideeën van het nieuwe Platform WOII, een samenwerkingsverband van organisaties die zich in Nederland bezighouden met de Tweede Wereldoorlog. Dat jaar zal ook een verzetsroute gelanceerd worden, waardoor men het traject van een gevangene kan volgen van het Oranjehotel naar de kampen Amersfoort, Vught of Westerbork.

Herinneringscentrum Oranjehotel

Herdenkingsruimte